

аналітичних рахунків, їх назви, податкові ставки тощо, але й дозволяє детально описати і модифікувати правила виконання розрахунків.

Висновки. Отже, в результаті проведеного дослідження, можна запропонувати наступне визначення місця інформаційного програмного забезпечення бухгалтерського обліку. Інформаційне програмне забезпечення стало невід'ємною складовою системи бухгалтерського обліку без якої неможливо уявити сучасну бухгалтерію. Воно таке ж важливе для облікового процесу підприємства як система документообігу, наявність кваліфікованих обліковців, облікова політика, процес організації бухгалтерського обліку. Вдало підібране та ефективно налагоджене програмне забезпечення бухгалтерського обліку забезпечує максимальну ефективність управління підприємством в цілому та системи бухгалтерського обліку зокрема. Використання інформаційних технологій в бухгалтерському обліку забезпечує його оперативність, так як в такому випадку, стан розрахунків, активів та зобов'язань можна проконтролювати в будь-який момент часу. За допомогою довідкових реєстрів та системи оперативного спостереження, без втручання людини в розрахунки, можна отримати обороти та залишки по кожному з рахунків. Сучасний керівник підприємства не може дозволити сьогодні собі прийняття управлінських рішень не маючи достовірної, повної інформації, яка надається автоматизованою системою бухгалтерського обліку.

Література

1. Городянська Л. Особливості технічного забезпечення системи бухгалтерського обліку / Л. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2009. – № 10 – С. 17-22.
2. Євдокимов В.В. Особливості впровадження комп'ютерних систем бухгалтерського обліку на великих підприємствах / В.В. Євдокимов // Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – № 1 (13). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_1/stat20.pdf
3. Информационные технологии управления : учебное пособие для вузов ; под ред. проф. Г.А. Титаренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 439 с.
4. Іванюта П.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті : навчальний посібник / П.В. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 180 с.
5. Радченко М.Г. 1С: Предприятие 8.0. Практическое пособие разработчика. Примеры и типовые приемы / М. Г. Радченко. – М. : 1С-Паблишинг, 2006. – 656 с.

Надійшла 17.9.2010 р.

УДК 658

Т.Г. РЗАЄВА

Хмельницький національний університет

МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА: СТАН ТА РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ

В статті розглянуто основні нормативно-законодавчі акти щодо регулювання діяльності малих підприємств, окреслено напрями їх впорядкування, визначено мету, виділено пріоритетні завдання та очікувані результати.

The article considers general normative legal instruments regulating small enterprises business activities. The author suggests ways of sequencing these instruments, defines their goals, priorities and expected outcomes.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, законодавчі акти, системи правових та економічних відносин, регуляторні реформи, дозвільна система.

Вступ. Одним із вирішальних факторів розвитку національної економіки є становлення та розвиток підприємницької діяльності і підтримка сприятливого середовища для її функціонування. Досягнення та наслідки розвитку малих підприємств в Україні значною мірою залежать від стану та відповідності діючих нормативно-законодавчих актів, що регулюють розвиток об'єктів інфраструктури малого підприємництва в містах області. Розвиток малого бізнесу створює сприятливий інвестиційний клімат для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у виробничу та інноваційну сферу.

Законодавчі акти, що регулюють розвиток малого підприємництва, є пріоритетним напрямком та важливим фактором розвитку сучасної ринкової економіки. Забезпечення ефективного нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності можливе при дотриманні принципів своєчасності, прозорості, публічності, системності, стабільності.

Умови кризи вимагають прийняття ряду законодавчих актів: Законів України, Указів Президента України, Постанов та Розпоряджень Кабінету Міністрів України, методичних рекомендацій, що підтримують підприємницьку діяльність і сприяють її розвитку як на регіональному рівні, так і на рівні країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування малих підприємств, що

обумовлюються станом нормативно-законодавчого забезпечення, присвячені праці вчених, як: В.М. Гейця, Й.М. Петровича, Г.М. Захарчин, К.М. Ляпіної, А.А. Терехух, Р.С. Квасницької, С.О. Михальчик Н. Шабранської, Т. Васильків та ін. У попередніх дослідженнях, нами докладно було висвітлено таке: окреслено проблеми функціонування малих підприємств за містами та районами Хмельницької області та визначено перспективи їх розвитку [7], досліджено стан та демографію малих підприємств за галузями промисловості Хмельницької області та визначено пріоритетні напрямки їх функціонування за умов що склалися [6]; досліджено ресурсний потенціал малих підприємств Хмельницького регіону та визначено основні проблеми, перешкоди та перспективи щодо його використання [8]. Актуальність визначених проблем, їх значущість та ступінь їх вирішення визначили вибір теми дослідження та обумовили мету статті.

Постановка завдання. Метою статті є довести необхідність удосконалення нормативно-законодавчого регулювання діяльності малих підприємств, визначити пріоритетні завдання та заходи їх досягнення відповідно до вимог часу та змін в економіці. Мета статті може бути досягнута шляхом виконання наступних завдань:

- окреслити напрями впорядкування нормативно-правового регулювання, визначити мету, виділити пріоритетні завдання та очікувані результати;
- дослідити динаміку потреби в коштах для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності в розрізі періодів дії регіональних програм та в цілому за період 2005-2010р.р.,

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан та розвиток малих підприємств значною мірою залежать від нормативно-правового регулювання їх діяльності. Так в період 2005-2006рр. існувало близько п'ятнадцяти основних нормативних документів, що регламентують підприємницьку діяльність [9, с. 48]. Починаючи з 2007 р. кількість законодавчих та інших нормативно-правових актів, що є базовими і використовувались для розробки Регіональної програми підтримки малого підприємництва в Хмельницькій області зросла більше ніж у 3 рази [10, с. 52]. На сьогодні існує близько п'яти десятків законодавчих актів, що регулюють підприємницьку діяльність і які прийняті за основу для її розвитку і функціонування [11, с. 57-58]. Розглянемо основні з них, які згруповані нами на рис. 1.

Дослідження процесу впорядкування нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні відповідно до Регіональних програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області дало змогу виділити два пріоритетні напрямки:

- реалізація єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва;
- оптимізація адміністративно-правового регулювання економічних відносин та усунення організаційних перешкод започаткування власної справи і забезпечення подальшого розвитку підприємництва [9-11].

Реалізація визначених напрямів щодо приведення у відповідність нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності в розрізі діючих регіональних програм, має чітку мету, завдання та розраховано на певний результат, які представлені нами на рис. 2.

Розглянемо систему завдань та заходів, що передбачені визначеними напрямами впорядкування нормативно-правового регулювання. Так реалізація єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва та забезпечення її системності, стабільності, узгодженості та доцільності передбачає такі заходи: забезпечення системності, стабільності та доцільності регулювань у сфері підприємницької діяльності; забезпечення ефективності нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності; підвищення рівня знань державних службовців щодо реалізації регуляторної політики; забезпечення публічності та прозорості реалізації регуляторної політики; залучення громадськості до здійснення державної регуляторної політики [9-11].

Оптимізація адміністративно-правового регулювання економічних відносин та усунення організаційних перешкод започаткування власної справи і забезпечення подальшого розвитку підприємництва передбачає таку систему завдань та заходів їх реалізації: удосконалення чинних нормативно-законодавчих актів, що регулюють господарську діяльність; усунення організаційних перешкод у розвитку підприємництва; легалізація підприємницької діяльності, збільшення надходжень до бюджетів всіх рівнів; удосконалення дозвільної системи у сфері підприємництва; правовий захист підприємців та найманих працівників; формування активного бізнес-середовища та громадської самосвідомості підприємців; удосконалення механізмів започаткування і припинення підприємницької діяльності через реалізацію системи «єдиних реєстраційних офісів»; посилення взаємодії підприємців області та органів виконавчої влади в питаннях підтримки малого бізнесу [9-11].

На регіональному рівні здійснюється ціла система заходів для реалізації окреслених вище напрямів впорядкування законодавства, що фінансується з різних джерел. Розглянемо основні з них, що згруповані нами в розрізі періодів дії регіональних програм і представлені в табл. 1-4.

З метою впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2005-2006рр., на рівні регіону була виділена певна сума коштів, з різних джерел (табл. 1), для виконання пріоритетних завдань, а саме:

- забезпечення системності, стабільності та доцільності регулювань у сфері підприємницької діяльності;
- підвищення рівня знань державних службовців щодо реалізації регуляторної політики;

- забезпечення публічності та прозорості реалізації регуляторної політики [9, с. 16-21].

Закони України	«Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 № 1602-III
	«Про державну підтримку малого підприємництва» від 19.10.2000 № 2063-III
	«Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 № 2157-III
	«Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 № 433-IV
	«Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 № 755-IV
	«Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV
	«Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV
	«Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V
	«Про державні цільові програми» від 18.03.2004 № 1621-IV
	«Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» від 04.03.2004 № 1580-IV
	«Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV
«Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18.10.2005 № 2982-IV	
Укази президента України	«Про невідкладні заходи щодо вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» від 09.08.2008 року № 698/2008
	«Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» від 03.09.2007 року № 816/2007
	«Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні» від 21.02.2007 № 136/2007
	«Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 № 341/2001
	«Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки» від 28.04.2004 № 493/2004
	«Про лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва» від 12.05.2005 № 779/2005
	«Про деякі заходи щодо забезпечення здійснення державної регуляторної політики» від 01.06.2005 № 901/2005
	«Про вдосконалення державного регулювання у сфері зайнятості населення та ринку праці в Україні» від 11.07.2005 № 1073/2005
«Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні» від 28.10.2005 № № 1513/2005	
Постанови Кабінету Міністрів України	«Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 28.03.2008 № 274
	«Про схвалення Концепції вдосконалення функціонування ринків з продажу продовольчих та непродовольчих товарів» від 13.12.2001 № 1662
	«Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки» від 29.04.2002 № 583
	«Про схвалення Державної програми розвитку промисловості на 2003-2011 роки» від 28.07.2003 № 1174
	«Про затвердження Державної програми стандартизації на 2006-2010 роки» від 01.03.2006 № 229
Розпорядження Кабінету Міністрів України	«Про схвалення плану заходів щодо виконання Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки» від 09.08.2002 № 440-р.
	«Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки» від 15.03.2006 № 149-р.
	«Про схвалення Концепції Комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006-2010 роки» від 21.12.2005 № 536-р.
	«Про затвердження плану заходів з виконання у 2008 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 22.02.2008 № 319-р

Рис. 1. Групування діючих нормативно-законодавчих актів щодо регулювання підприємницької діяльності



Рис. 2. Узагальнення напрямків, мети, завдань, очікуваних результатів щодо впорядкування нормативно-правового регулювання

Таблиця 1

Потреба в коштах для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2005-2006 рр.

№	Перелік заходів	Джерело фінансування	2005	2006
1.	Здійснити соціологічні опитування щодо аналізу ефективності дії окремих регуляторних актів	Обласний бюджет, тис грн	4,5	-
2.	Провести навчальний семінар щодо здійснення аналізу регуляторного впливу та відстеження ефективності дії регуляторних актів для спеціалістів місцевих органів виконавчої влади	Обласний бюджет, тис грн	0,5	-
3.	Надати організаційну та фінансову підтримку створенню центру регуляторних досліджень	Обласний бюджет, тис грн Залучені кошти, тис грн	6,0 15,0	- -
	Разом	Загальна сума, тис грн	26,0	-

На впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2007-2008рр., на рівні регіону, з різних джерел (табл. 2), було виділено кошти для виконання пріоритетних завдань, а саме:

- забезпечення ефективності нормативно-правового регулювання;
- забезпечення діалогу між місцевою владою та бізнесом [10, с. 17-20].

З метою впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2009-2010рр., на рівні регіону була виділена певна сума коштів, з різних джерел (табл. 3) для виконання пріоритетних завдань, а саме:

Таблиця 2

Потреба в коштах для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2007-2008рр

Перелік заходів	Джерело фінансування	2007	2008
Розробити та затвердити методичні рекомендації з відстеженням результативності регуляторних актів шляхом проведення соціологічних досліджень з врахуванням регіональної специфіки	Кошти виконавців, тис грн	5,0	-
Залучення громадських організацій, наукових установ та консалтингових компаній, дослідницьких агенцій до проведення відстеження результативності регуляторних актів шляхом соціологічних досліджень	Обласний бюджет, тис грн	20,0	20,0
Разом	Загальна сума, тис грн	25,0	20,0

- забезпечення принципів доцільності, адекватності та ефективності регуляторної політики, досягнення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
- удосконалення механізмів започаткування і припинення підприємницької діяльності через реалізацію системи «єдиних реєстраційних офісів»;
- удосконалення дозвільної системи у сфері господарської діяльності [11, с. 18-24].

Таблиця 3

Потреба в коштах для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності за період 2009-2010 рр

Перелік заходів	Джерело фінансування	2009	2010
Проведення моніторингу ефективності впливу регуляторних актів на ділову активність та розвиток підприємництва та підготовки звітів про відстеження результативності цих актів з залученням громадськості, наукових установ, консалтингових компаній та дослідницьких агенцій	Обласний бюджет, тис грн	10,2	10,8
	Місцевий бюджет, тис грн	42,0	42,0
Забезпечення участі всіх представників центральних органів виконавчої влади – учасників реєстраційної процедури в роботі «єдиних реєстраційних офісів», оптимізація процедури реєстрації та спрощення після реєстраційних процедур шляхом електронної системи постановки на облік у відповідних державних установах	Місцевий бюджет, тис грн	150,0	150,0
Впровадження Реєстру документів дозвільного характеру в усіх дозвільних центрах області	Місцевий бюджет, тис грн	93,6	93,6
Разом	Загальна сума, тис грн.	295,8	296,4

Відповідно до мети статті та завдань її досягнення є доцільним дослідити динаміку загальної потреби в коштах для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності в цілому по Хмельницькому регіону, в розрізі джерел фінансування, за період 2005-2010рр., що представлено нами в табл. 4. За даними табл. 4 важливо відзначити, що з обласного бюджету виділялись кошти в розрізі кожної з трьох регіональних програм, що розглядалися. За період, що аналізується, в розрізі програм виділялись кошти відповідно: 2005-2006 рр. – 11,0 тис грн; 2007-2008рр. – 40,0 тис грн; 2009 – 2010р.р. – 21,0 тис грн. Залучені кошти в сумі 15,0 тис грн використовувались в період дії Регіональної програми 2005-2006р. кошти виконавців становили 5,0 тис грн і використовувались в період 2007-2008 рр.

Загальна потреба в коштах в розрізі джерел фінансування за період 2005-2010 рр

Джерело фінансування	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Разом	
							сума	Структура, %
Державний бюджет, тис грн	-	-	-	-	-	-	-	-
Обласний бюджет, тис грн	11,0	-	20,0	20,0	10,2	10,8	72,0	10,8
Місцевий бюджет, тис грн					285,6	285,6	571,2	86,1
Залучені кошти, тис грн	15,0						15,0	2,3
Кошти виконавців, тис грн			5,0	-			5,0	0,8
Інші джерела, тис грн								
Разом	26,0	-	25,0	20,0	295,8	296,4	663,2	100

Місцевий бюджет виділив кошти для впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності лише у період 2009-2010рр. Аналіз структури коштів за період 2005-2010 рр. за джерелами фінансування дав змогу визначити таке: найбільшу питому вагу – 86,1 % становили кошти, що виділені місцевим бюджетом; обласний бюджет виділив 10,8 % коштів від загальної суми; незначну частку становили залучені кошти – 2,3 %; та кошти виконавців – 0,8 %. Важливо відзначити, що для удосконалення та впорядкування нормативно-законодавчого регулювання кошти з державного бюджету та інших джерел фінансування не використовувались.

Висновки. Важливо зауважити, що стан нормативно-правового забезпечення діяльності малих підприємств є задовільним і потребує постійного удосконалення та доопрацювання відповідно до вимог часу та змін в економіці. Підтримка підприємництва на регіональному рівні дасть змогу вирішити ряд проблем, малого бізнесу, що в кінцевому рахунку призведе до зменшення частки «тіньового» сектору в економіці, скорочення частки збиткових підприємств, підвищення інвестиційної привабливості малих підприємств та ін.

Література

1. Геєць В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку ; за ред. акад. НАН України В.М. Геєця. – К. : Фенікс, 2003, – 1008 с.
2. Ляпіна К.М. Національна програма розвитку малого підприємництва: Аналітичний документ для прийняття політичних рішень: Очікування – проблеми – перспективи / К.М. Ляпіна, Д.В. Ляпін, С.М. Береславський. – К., 2001. – 60 с.
3. Ольвінська Ю.О. Проблеми розвитку підприємництва та малого бізнесу в Україні / Ю.О. Ольвінська // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2006. – № 4. – Т.1. – С.202–204.
4. Шабранська Н. Мале підприємництво в системі економіки / Н. Шабранська // Персонал. – 2006. – № 5. – С.40–43.
5. Михальчик С.О. Функції та ефективність інформаційно-аналітичних центрів в активізації розвитку малого бізнесу на регіональному рівні / С.О. Михальчик // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2007. – № 2. – С.154–159.
6. Рзаєва Т.Г. Мале підприємництво Хмельницького регіону: стан та напрямки його розвитку / Т.Г. Рзаєва // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2009. – № 2. – С.10–15.
7. Рзаєва Т.Г. Проблеми функціонування малих підприємств Хмельницької області та шляхи їх вирішення / Т.Г. Рзаєва, Л.В. Джулій // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2009. – № 2. – Т.2. – С.24–28.
8. Рзаєва Т.Г. Ресурсний потенціал малих підприємств Хмельницького регіону та напрямки його використання / Т.Г. Рзаєва // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 1. – Т. 2. – С. 50–55.
9. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005-2006 роки від 21 січня 2005 року № 4 – 16/2005, Хмельницький, – 2005. – 49 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oblrada.km.ua
10. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2007-2008 роки від 31 січня 2007року № 6 – 17/2007, Хмельницький, – 2006. – 52 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oblrada.km.ua
11. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2009-2010 роки від 28 січня 2009року № 9 – 19/2009, Хмельницький, – 2008. – 58 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oblrada.km.ua

Надійшла 19.9.2010 р.